

õ häälduse varieerumine

Pire Teras

pire.teras@ut.ee

Konverents „Kaks sajandit õ-tähega“

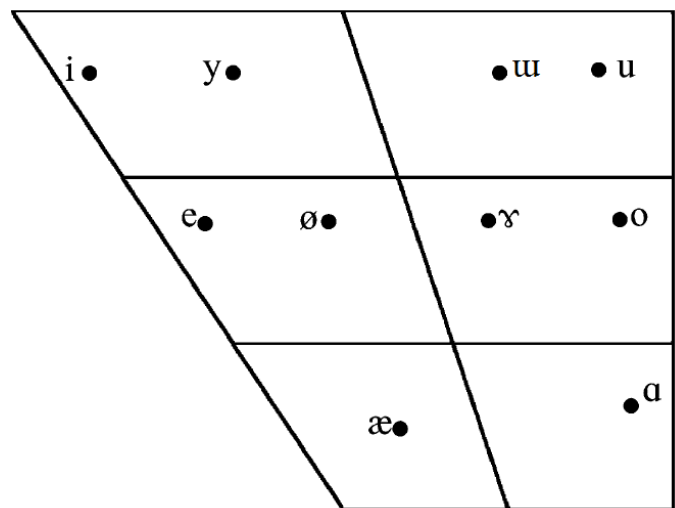
16.09.2016

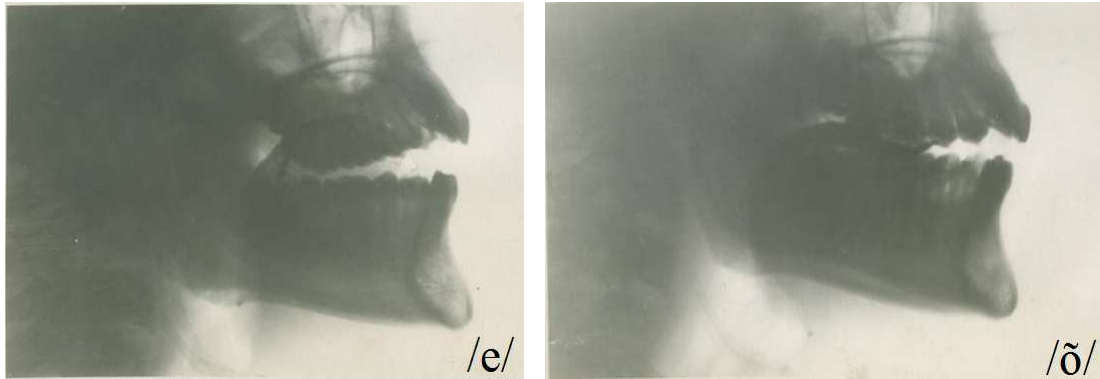
Täishäälikud ehk vokaalid

/i ü u e ö õ o ä a/

Hääldus (rahvusvahelise
foneetilise tähestiku (IPA)
sümbolitega)

[i y u e ø ʉ o æ ɑ]

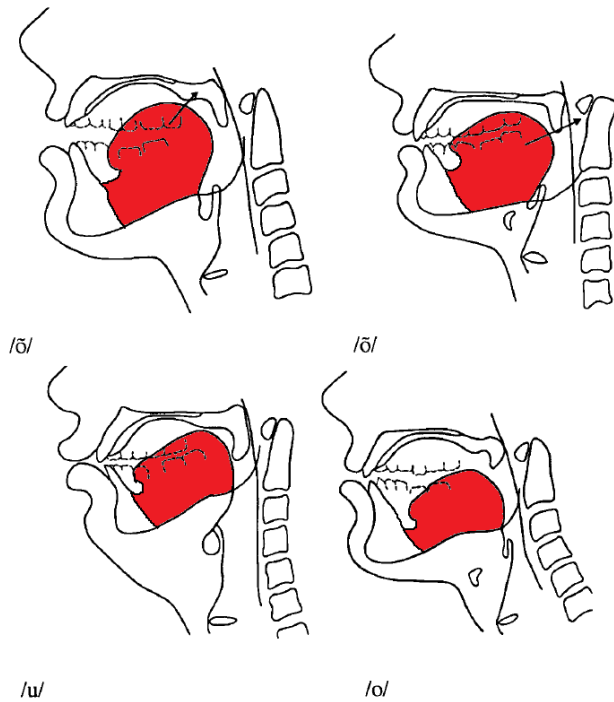

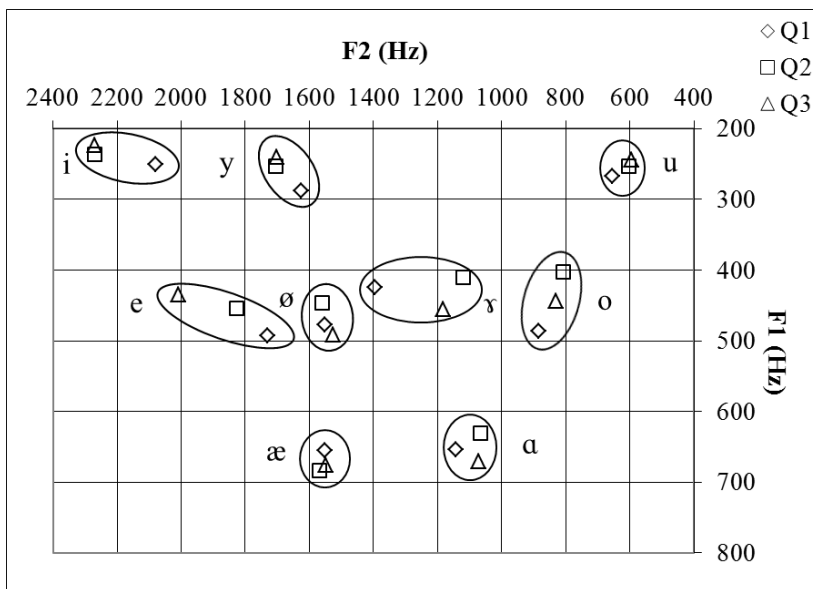
Röntgenogrammid täishäälikutest /e/ ja /õ/ (keelejuht J. Paalma) (TÜ eesti murrete ja sugulaskeelte arhiiv, fotod PF0004-038, PF0004-006).

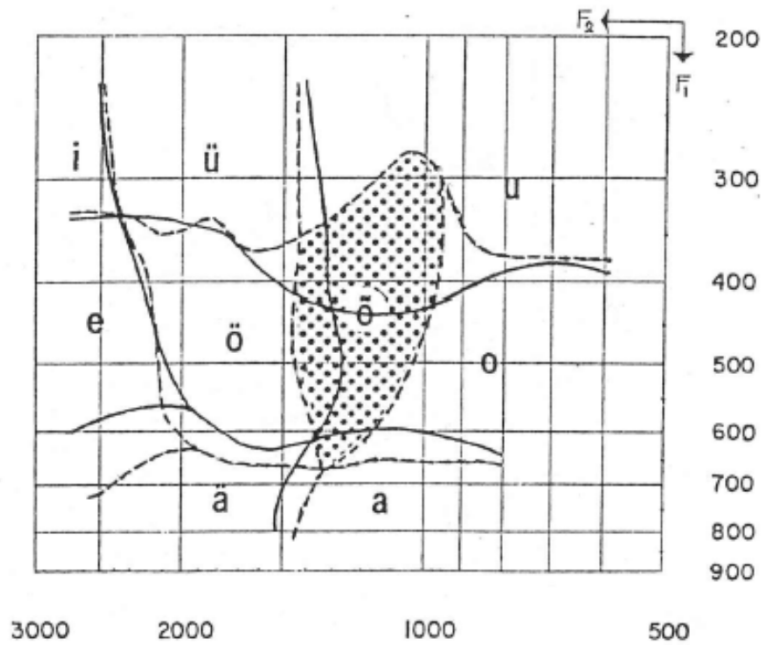
Huulte asend täishäälikute hääldamisel (keelejuht Paul Ariste) (TÜ eesti murrete ja sugulaskeelte arhiiv, fotod PF0003-034, PF0003-036, PF0003-037, PF0003-038, PF0003-041)

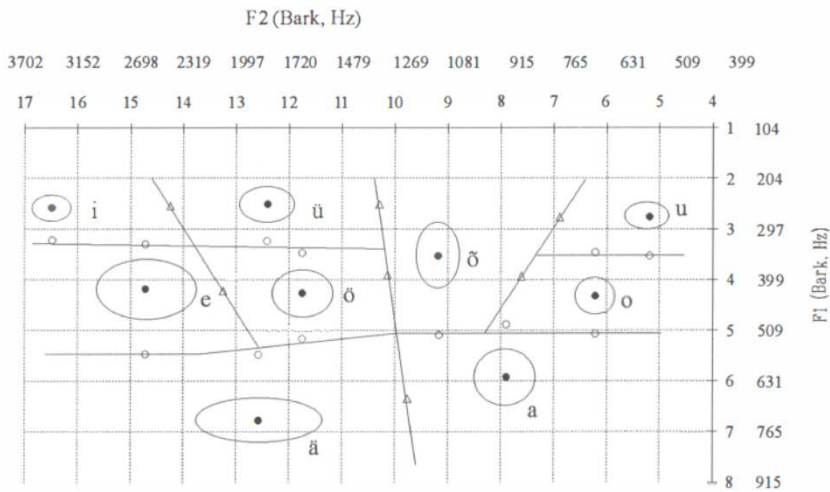
Keele asendid täishäälikute /õ/, /u/ ja /o/ hääldamisel (Eek 2008: joonis 2.8; Liiv 1961)

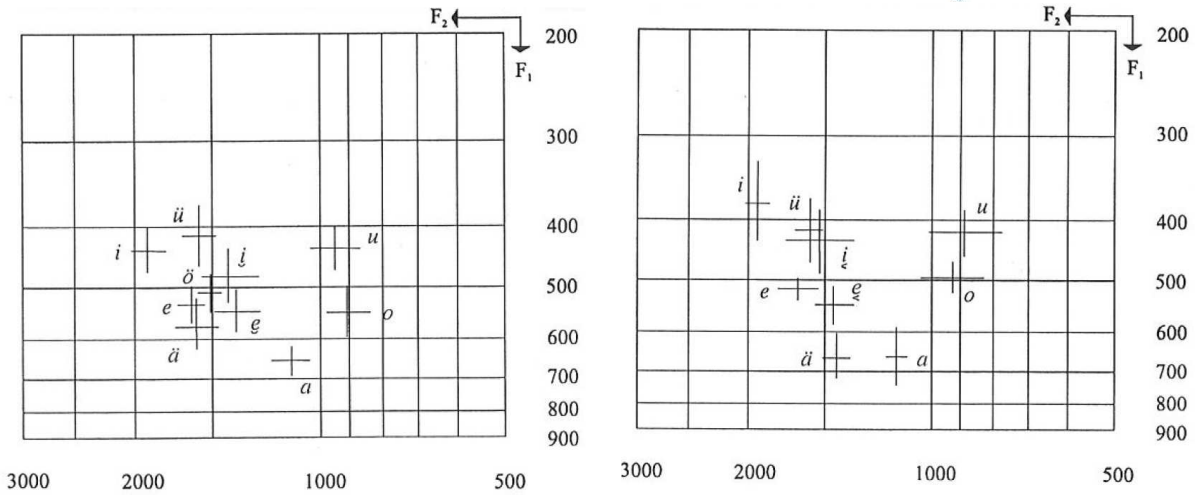
Loetud kõne esma-, teise- ja kolmanda-väeteliste sõnade täishäälikud formantruumis (Eek, Meister 1998)

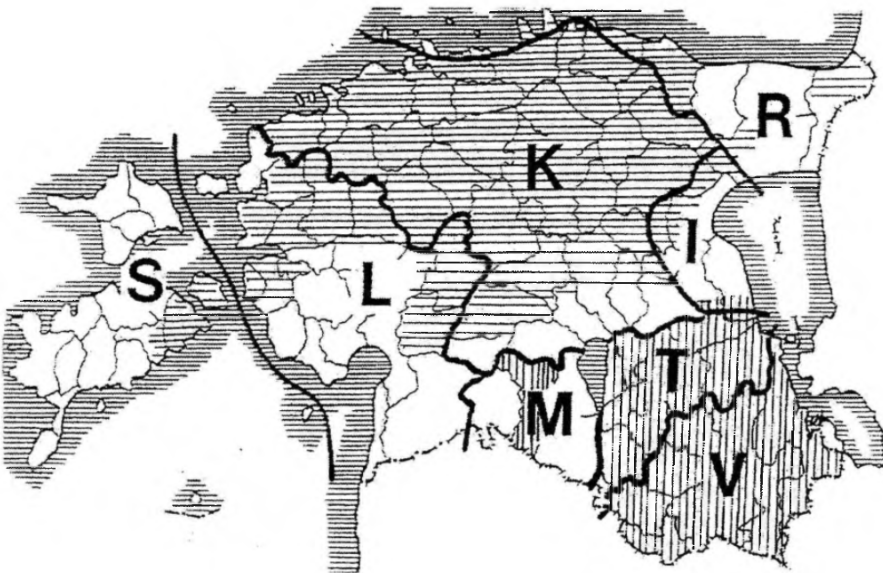
Täishäälikukategooriate vahelised tajupiirid (katkendjoon – eesti kuulajad, pidevjoon – soome kuuljad) (Wiik 1986)

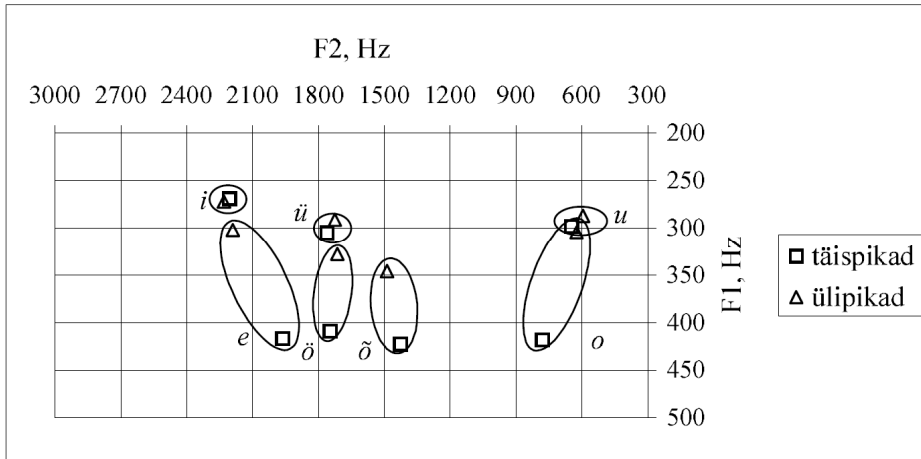
Täishäälikute sihtväärtused standardhälvetega ja täishäälikukategooriate vahelised piirid tajuruumis (Eek, Meister 1994).

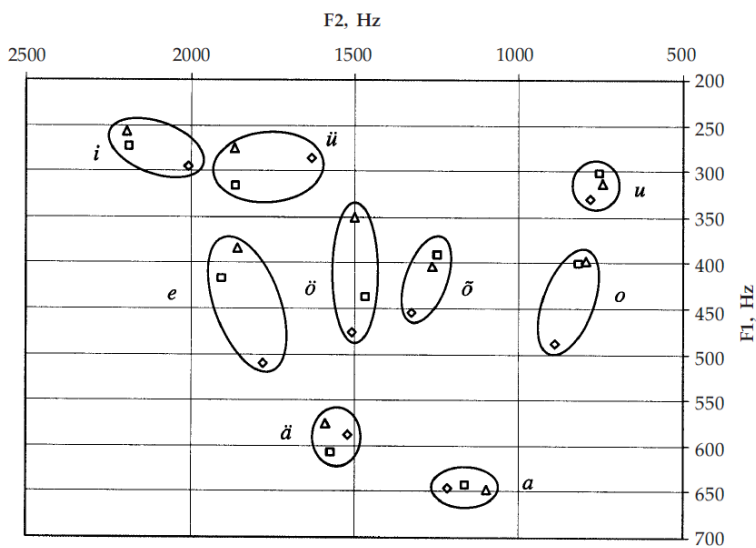
Võru murde lühikesed täishäälikud 1. silbis (vasakul) ja 2. silbis (paremal) (Parve 2000).

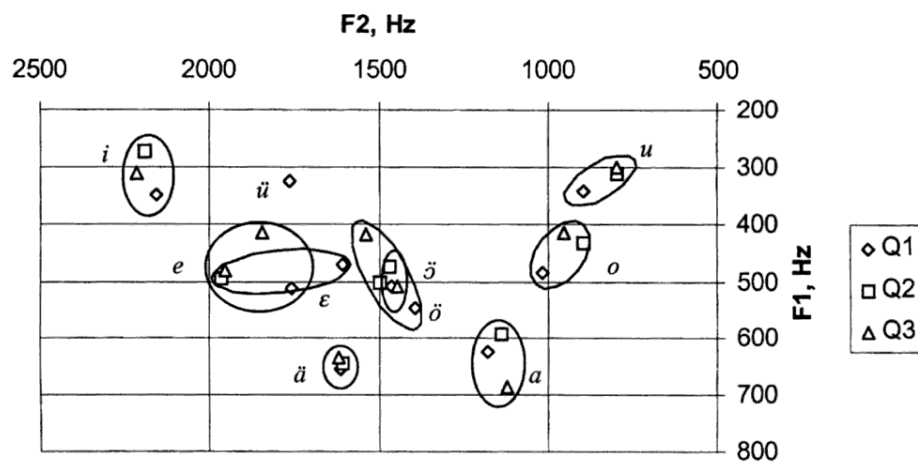
Pika δ diftongistumine (—) ja kõrgenemine (|) kolmandavärtelistes sõnades eesti murretes (Teras 2003).

Võru kolme meeskeelejuhi keskkõrged ja kõrged vokaalid teisevältelistes (täispikad) ja kolmandavältelistes (ülipikad) sõnades loetud kõnes (Teras 2003).

Muhu vanemate keelejuhtide esmävälteliste (□), teisevälteliste (◇) ja kolmandavälteliste (△) sõnade täishäälikud formantruumis (Niit 2007).

Lääne-Saaremaa esmavähteliste (□), teisevähteliste (◇) ja kolmandavähteliste (△) sõnade täishäälikud formantrumis (Niit 2005).

Kirjandus

- Eek, Arvo 2008. Eesti keele foneetika I. Tallinna Tehnikaülikool, Küberneetika Instituut. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus.
- Eek, Arvo, Einar Meister 1994. Eesti vokaalide sihtväärtused hääldus- ja tajuruumis. – Keel ja Kirjandus 7, 404–413; 8, 476–483; 9, 548–553.
- Eek, Arvo, Einar Meister 1998. Quality of standard Estonian vowels in stressed and unstressed syllables of the feet in three distinctive quantity degrees. – *Linguistica Uralica* XXXIV (3), 226–233.
- Liiv, Georg 1961. On Qualitative Features of Estonian Stressed Monophthongs of Three Phonological Degrees of Length. – ENSV TA toimetised. X kd. Ühiskonnateaduste seeria 1, 41–66; 2, 113–131.
- Niit, Ellen 2005. Vowels in Initial Syllables in Saaremaa. – *Linguistica Uralica* 2, 113–121.
- Niit, Ellen 2007. Vowels in word-initial syllables in Muhu Estonian. – *Linguistica Uralica* 4, 241–249.
- Parve, Merike 2000. Võru lühikeste monofongide akustikast. – Pajusalu, Karl, Merike Parve, Pire Teras, Sulev Iva. Võru vokaalid I. Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli toimetised 13. Tartu, 9–38.
- Teras, Pire 2003. Lõunaeeesti vokaalisüsteem: Võru pikkade vokaalide kvaliteedi muutumine. *Dissertationes philologiae estonicae Universitatis Tartuensis* 11. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Wiik, Kalevi 1986. Viron *ö*. Turun Yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja. Publications of the Department of Finnish and General Linguistics of the University of Turku, 30.